

Geen klachten, toch een CT-scan voor onderzoek naar longkanker

BEVOLKINGSONDERZOEK

.....
Leanne de Munnik

Nij Smellinghe doet mee aan 4-IN-THE-LUNG-RUN; een Europees proefbevolkingsonderzoek naar het vroegtijdig opsporen van longkanker. Het eerste jaar zit er inmiddels op en de eerste resultaten zijn positief. „We bereiken de juiste doelgroep en kunnen longkanker al in een vroeg stadium ontdekken.”

Geen klachten, maar wel een hoger risico op longkanker; meer dan duizend mensen uit de regio Drachten schoven sinds vorig jaar mei door de buis van de CT-scanner in ziekenhuis Nij Smellinghe. 51 van hen werden doorverwezen naar een longarts wegens verdachte plekjes op de longen. Van de doorverwezen personen bleek – naar verwachting – meer dan de helft daadwerkelijk een vroeg stadium van longkanker te hebben. Die patiënten worden inmiddels behandeld.

Ziekenhuis Nij Smellinghe in Drachten is een van de drie screeninglocaties in Nederland voor het Europese proefbevolkingsonderzoek 4-IN-THE-LUNG-RUN, naast het Antoni van Leeuwenhoek in Amsterdam en de kliniek van Link2Care in Bilthoven. In het onderzoek, dat ook in Engeland, Duitsland, Spanje, Italië en Frankrijk loopt, sporen onderzoekers in een vroeg stadium longkanker op, zodat de kans op sterfte aan de kanker wordt verlaagd. Het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam coördineert het onderzoek in Europa.

Andere plekken in het lichaam

„Normaal gesproken kloppen mensen pas bij de huisarts aan als ze klachten hebben, zoals langdurig hoesten of kortademigheid. Als het dan om longkanker blijkt te gaan, dan is die kanker bij meer dan de helft van de patiënten al uitgezaaid

naar andere plekken in het lichaam”, legt Maarten Smeekens uit, longarts in Nij Smellinghe. „In veel gevallen kan de patiënt dan niet meer beter worden. Hoe eerder we erbij zijn, hoe groter de kans dat iemand nog kan genezen, omdat er meer behandelopties zijn, zoals een operatie of bestralingsbehandeling.”

Nij Smellinghe is in mei 2023 gestart als screeningslocatie. In totaal kregen meer dan 300.000 Nederlanders tussen de 60 en 79 jaar een uitnodiging om mee te doen aan de studie. De personen die bereid waren mee te doen, moesten eerst een vragenlijst invullen om te beoordelen of ze een hoger risico op longkanker hebben. Dat zijn voornamelijk personen die al lang roken, of een groot deel van hun leven hebben gerookt. Van die groep hebben inmiddels 9.000 personen een eerste scan gehad. Iets minder dan acht op de honderd personen wordt doorgestuurd voor aanvullend onderzoek. Ruim de helft daarvan heeft daadwerkelijk longkanker.

Landelijk of Europees uitrollen

Uiteindelijk is het de bedoeling om het bevolkingsonderzoek landelijk of op Europees niveau uit te rollen. Uit deze grootschalige proef moet blijken of de doelgroep voor het onderzoek voldoende bereikt kan worden en hoe het onderzoek goed geïmplementeerd kan worden. „Bij het bevolkingsonderzoek naar borstkanker selecteren we op leeftijd en

geslacht, bij longkanker is de vraag 'wie nodig je uit?' lastiger”, legt Carlijn van der Aalst (40) uit, universitair hoofddocent aan het Erasmus MC. „Daarnaast is het een groep met andere behoeften aan informatie. Mensen met een hoger risico op longkanker zijn vaker lageropgeleid en doen minder vaak mee aan dit soort programma's en onderzoeken.”

Tot nu toe gaat het bereiken van de doelgroep overigens erg goed, legt ze uit. „We lijken de juiste personen te bereiken, en de respons is ook goed. Van de 300.000 aangeschreven personen, waren vele duizenden bereid mee te werken.”

Kwaadaardige bolletjes

Mensen die meedoen aan het onderzoek, worden ingedeeld in een programma. Afhankelijk daarvan krijgen ze twee of drie scans over een periode van twee jaar tijd. Dat scan-

nen gebeurt met een scanner die het mogelijk maakt om zeer gedetailleerd en met een lage stralingsdosis te scannen. „Dat is nodig, omdat we mensen scannen die geen klachten hebben”, legt radioloog Daniël Lubbers van Nij Smellinghe uit. „Dan mag je niet met een te hoge dosis scannen.”

De CT-scanner in Nij Smellinghe is zo nauwkeurig dat zelfs hele kleine afwijkingen vroegtijdig op te sporen zijn. Zo'n scan wordt vervolgens door radiologen beoordeeld. Lubbers: „We zoeken naar massa in de longen die afwijkt van normaal longweefsel. Als we dat vinden is het niet meteen foute boel, want bij veel mensen in deze leeftijdscategorie zijn afwijkingen te zien, bijvoorbeeld in de vorm van goedaardige bolletjes. We moeten dus inschatten wat het risico is dat zo'n bolletje kwaadaardig is. Daarvoor kijken we naar het volume en de dichtheid van het weefsel, en of er bijvoorbeeld

kalk of vocht in zit. Op basis daarvan kunnen we het risico inschatten. Als het heel lastig is, nemen we de tijd als indicator. Dan kijken we bij een volgende scan wat er met het weefsel is gebeurd. Is het gegroeid? Dan is dat verdacht, want goedaardig weefsel groeit vaak niet zo snel.”

De scan en de beoordeling gaat vervolgens naar het Erasmus MC, die de huisarts en de deelnemer informeert als er verdacht weefsel te zien is. De deelnemer wordt dan doorverwezen naar de longarts en stapt uit het onderzoeksprogramma.

Gezonde leefstijl

Mocht er daadwerkelijk een landelijk bevolkingsonderzoek naar longkanker worden ingevoerd, dan moet dat altijd samengaan met het bevorderen van een gezonde leefstijl, zegt Smeekens. „Het grootschalig invoeren van zo'n screening staat of valt met het aanpakken van leefstijl,

Radioloog Daniël Lubbers (links) en longarts Marten Smeekens. Foto: Rens Hooyenga

zoals stoppen met roken, meer bewegen en gezonde voeding.”

In Nij Smellinghe kunnen deelnemers daarvoor al terecht bij het Samen Gezond Spreekuur, een initiatief van ouderenzorgorganisatie Sûnenz en Sportbedrijf Drachten. Mensen kunnen in het spreekuur het gesprek aangaan met een coach over hoe ze een gezonde leefstijl kunnen implementeren. Smeekens: „Ze kunnen bijvoorbeeld worden doorverwezen naar een coach die ze kan helpen om te stoppen met roken.”

‘Stoppen met roken altijd goed’

Stoppen met roken is altijd goed, benadrukken Lubbers en Smeekens. Toch kan stoppen met roken niet altijd voldoende uitkomst bieden aan mensen met een hoger risico op longkanker. Van der Aalst: „We krijgen weleens kritiek op dit soort programma's. Mensen die vinden dat een screening niet nodig is, omdat het risico op longkanker de eigen schuld van mensen zou zijn. Maar zo simpel is dat niet. Ten eerste roken mensen vaak al zo lang dat stoppen met roken de schade aan de longen niet voldoende kan terugdraaien, en ten tweede zijn mensen vaak al in hun puberteit verslaafd geraakt.”

Een screening kan voor de doelgroep van dit onderzoek tot wel tien keer meer bijdragen aan genezing dan stoppen met roken, legt ze uit. „Omdat die schade er al is. Een gecombineerd programma draagt het meest bij.”

Een bevolkingsonderzoek naar longkanker moet daarom altijd gepaard gaan met het bevorderen van het stoppen met roken, zegt Smeekens. „Stoppen met roken helpt ook voor goede behandeluitkomsten, het verlagen van complicaties en het voorkomen van andere aandoeningen. Het kan bijvoorbeeld de slagingskans van een operatie of bestraling bevorderen. Stoppen is niet altijd een oplossing, maar het is altijd beter dan niet stoppen.”

„Uiteindelijk is longkanker voor een groot deel vermijdbaar”, voegt Van der Aalst toe. „Voorkomen dat jongeren gaan roken of zorgen dat mensen eerder stoppen met roken helpt bij het voorkomen dat mensen zo'n hoog risico op longkanker ontwikkelen. Op die manier kan longkankerscreening uiteindelijk zelfs overbodig worden.”

Het proefbevolkingsonderzoek loopt nog zeker 2,5 jaar, omdat de deelnemers na de eerste scan nog minimaal twee jaar gevolgd worden. Het Erasmus MC komt daarna met een adviesrapport over hoe de longkankerscreening geïmplementeerd zou kunnen worden. Uiteindelijk beslist de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport of er daadwerkelijk een bevolkingsonderzoek naar longkanker gaat komen.

Gemeenteraad wil overlast van horeca in De Heide in Heerenveen voorkomen

Inwoners hebben grote zorgen over invulling van de plannen

RECREATIEGEBIED

Jan Ligthart

Heerenveen | Een nieuw horecacentje in De Heide in Heerenveen moet vooral overdag toegankelijk zijn. Met extra voorwaarden hoopt de gemeenteraad de zorgen van omwonenden van het recreatiegebied te verlichten.

Via een prijsvraag gaat de gemeente Heerenveen op zoek naar de ondernemer met het best passende idee voor horeca in De Heide. Dat kan een foodtruck zijn, maar ook een kiosk of een klein restaurantje op het strand.

Omwonenden zijn niet per se tegen horeca in het natuurgebied aan de rand van Heerenveen. Een kiosk waar bezoekers overdag een ijsje of broodje kunnen halen moet kunnen, geven zij aan bij de gemeente.

Schrikbeeld

Hun schrikbeeld? Een restaurant of andere gelegenheid waar veel mensen op afkomen. Een plek waar bezoekers tot laat alcohol drinken en harde muziek wordt gedraaid. Bewoners zouden daarom het liefste zien dat de nieuwe horecagelegenheid tot maximaal 18.00 uur open mag.

De FNP wil het liefst nu al vastleggen dat de winnende ondernemer er rekening mee moet houden dat zijn tent om 20.00 uur dicht moet. „Dan kinne besikers genietsje fan

jûnsiten yn De Heide. Foardat alkohol nei in waarme dei syn neidielige útwurking begjint te krijen, gean de besikers op hûs oan”, aldus FNP-raadslid Alette Kleefstra.

Zo ver wilden de andere partijen vorige week niet gaan. In een voorstel van PvdA en GroenLinks kon

Ook moet de ondernemer rekening houden met de balans tussen natuur en het formaat van de horeca

een meerderheid zich wel vinden tijdens een raadsvergadering. Daar in staat dat in het nieuwe tentje vooral daghoreca moet plaatsvinden.

Geen disco of bar

Ook moet de ondernemer rekening houden met de balans tussen natuur en het formaat van de horeca. De partijen zouden ook graag zien dat de horeca gerund gaat worden door een maatschappelijke partij.

Wethouder Hedwich Rinkes kreeg van de raad 45.000 euro toegezegd voor de zoektocht naar het beste plan. Daarin worden de zorgen van de inwoners volgens haar meegenomen. „It soe frjemd wêze as we mei in disko of bar komme en ôfbrek dogge oan de wearden dy't foar De Heide sa wichtich binne.”

Recreatiegebied De Heide in Heerenveen. Foto: Pronews